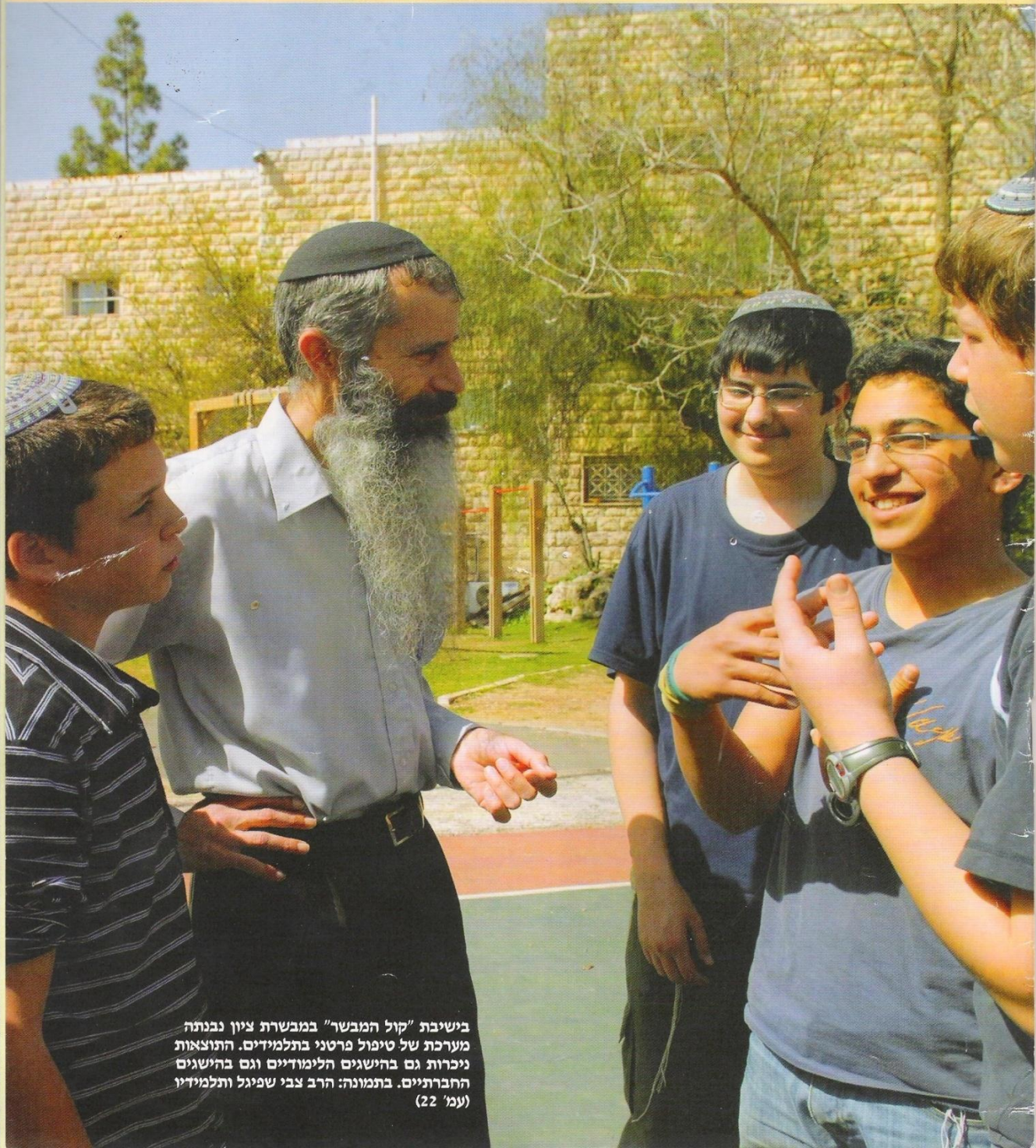

אתרוג

בס"ד. ניסן תשס"ח
אפריל 2008, גיליון 39

הסתדרות המורים בישראל
עובדי הוראה בחמ"ד
הקן לקידום מקצועי

כתב-עת לענייני חינוך, יהדות וחברה

בישיבת "קול המבשר" במבשרת ציון נבנתה מערכת של טיפול פרטני בתלמידים. התוצאות ניכרות גם בהישגים הלימודיים וגם בהישגים החברתיים. בתמונה: הרב צבי שפיגל ותלמידיו (עמ' 22)

קול המבשר

ראובן שבת

צלם: יוסי זליג

שיבת "קול המבשר" הנקראת על שמו של הגאון, הרב משולם ראטה זצ"ל, הוקמה לפי ני כ"ו שנה על-ידי גרעין תורני של צעירי רם, שביקשו להקים מוסד חינוכי שייתן מענה לימודי ותורני לבני נוער דתיים בני האזור, שלא למדו בישיבות. המייסדים הגיעו מכפר-מיון, ועמם הרב שבתאי זליקוביץ', הרב יוסי שריר ואליהו סופר.

מייסד שחזר בתשובה

"קול המבשר" שוכנת בחלקו הדרומי של היישוב, והיא משקיפה על נוף עוצר נשימה של הרי יהודה וירושלים. הנוף ההררי ניבט מתורי הלימוד של התיכון ושל הישיבה ומשרה רוגע ושל-וה. מנהל הישיבה זה שמונה שנים הוא הרב צבי שפיגל, 50, המתגורר במקום עם משפחתו, אשתו טלי, שהיא עובדת סוציאלית ועשרת ילדיהם. סיפור חייו של הרב שפיגל שזור בספורת של הישיבה אותה הוא מנהל. הוא יליד נתניה בן למשפחה חילונית. בצבא שירת כטייס "כפיר" והשתתף במלחמת "שלום הגליל", כטייס תקיפה. כשהשתחרר מהשירות הצבאי בדרגת רבי סרן, החליט ללמוד משחק ותיאטרון, אבל זנח במהרה את הרעיון. בגיל 25 יחד עם אשתו, החל ללמוד יהדות ותוך זמן קצר גמלה בליבם ההחלטה לחזור בתשובה. "באותו זמן" הוא מספר "חיפשנו מקום שבו נוכל לשלב לימודי תורה עם לימודי הוראה, וכך הגענו לבית מדרש מר"צ (מרכז צוותים) במבשרת-ציון, השוכן צמוד ליישוב בה התיכונת במקום, שבו הכשירו או מורים דתיים להוראה ולהנחה בעיירות פיתוח וביישובי בי ספר. בתום הלימודים הפכתי למנחה בתחומי היהדות מטעם משרד החינוך, ובמסגרת זאת לימדתי במקומות שונים בארץ. בהמשך למדתי לתואר שני, ולפני שמונה שנים מוניתי למנהל הישיבה".

היום לומדים בישיבה התיכונת כ-120 תלמידי דים בארבע כיתות ט'-י"ב, בתנאי פנימיה. הם מגיעים מכל רחבי הארץ, מאילת בדרום, ועד מושב קשת בגולן. חלק קטן מגיע מירושלים ומבשרת-ציון. לישיבה כ-30 אנשי צוות, רובם הוכשרו להוראה בבית-המדרש הצמוד לישיבה והם מתגוררים באזור. המגמה היותר גדולה היא מגמת לימודי ארץ-ישראל, ובה כ-10 תלמידים בכל

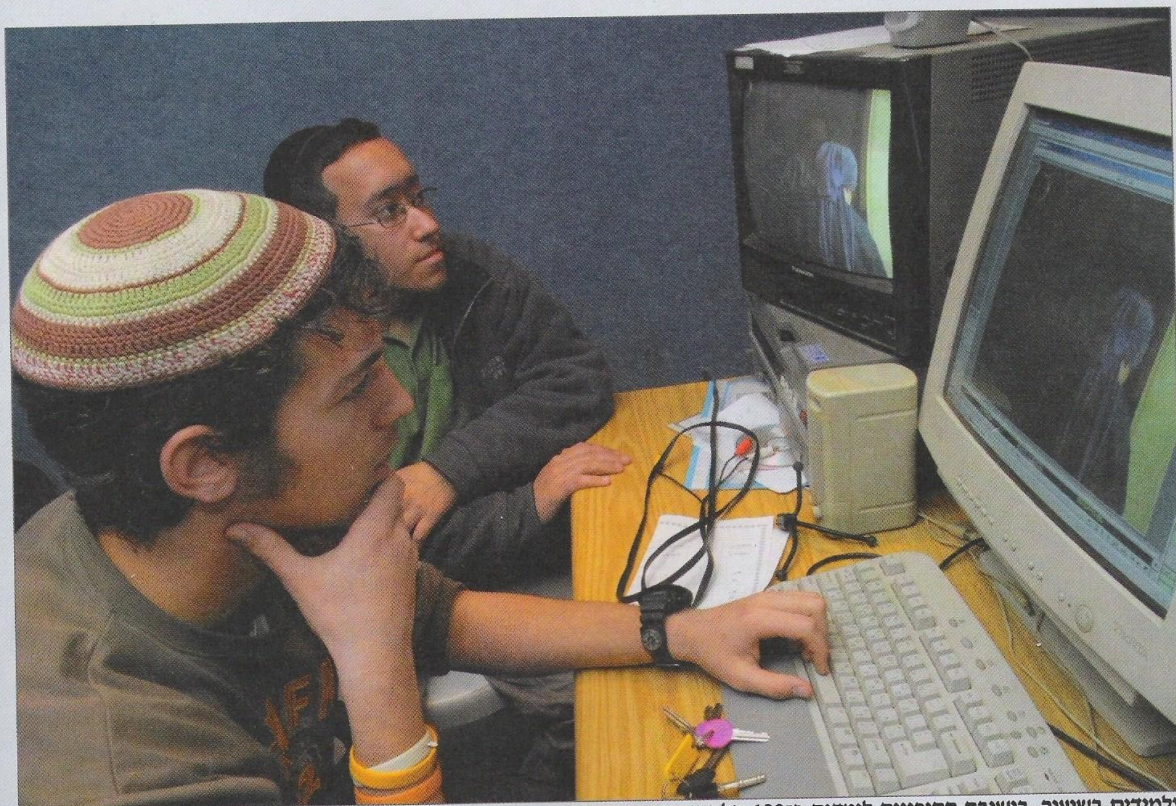

במבשרת ציון

הרב צבי שפיגל ותלמידיו.
ב"קול המבשר" נותנים מענה גם למתקשים

הטיפול הפרטני בתלמידים שחרוט על דגל רפורמת "אופק חדש", מתבצע הלכה למעשה זה שנים בישיבה התיכונית "קול המבשר" במבשרת-ציון. טיפול פרטני זה מתייחס הן לתחום הלימודי והן לתחום החברתי, והודות לו תלמידים מתקשים מצליחים להתגבר על קשייהם, נבחנים בהצלחה בבחינות הבגרות, מתגייסים ליחידות מובחרות בצה"ל וממשיכים ללמוד אחרי השירות הצבאי. התנאי הוא נכונותם לשתף פעולה עם מוריהם

תלמידים בשיעור. בישיבה התיכונית לומדים כ־120 תלמידים בארבע כיתות

המוטלת על המחנך לגלות ככל שניתן, יחס אבהי כלפי תלמידיו, ולשמש להם מופת אנושי ומוסרי.

חלק מהתלמידים הלומדים בישיבה באים מרקע טעון של קשיים בבית, בגינם הם סובלים מחוסר תשומת לב, ממחסור מובהק בתמיכה רגשית, ומבעיות של מתן אמון בוולת. עם הגעת תלמיד בעל קשיים מהסוג הזה, הישיבה דואגת באמצעות המורים ואנשי המקצוע לזהות את הקושי ולהעניק לתלמיד תמיכה רגשית עם ליי ווי צמוד של תלמיד מיישבת הבוגרים, או של אחד מאנשי הצוות החינוכי. בגישה של קירוב לבבות בונים אצלו אמון כלפי המערכת החדשה, שהוא נכנס אליה ובמקביל, אם יש לו קשיים ליי מודיים, מנסים להתגבר עליהם באמצעות שיעור רי תגבור שהישיבה מארגנת.

המוטיב המנחה את הרב שפיגל בתפיסתו החינוכית לקוח מאגרת ק"ע של אגרות החינוך של הרא"ה שבה נאמר: "מטרת החינוך היא לה" כשיר את האדם לצורתו המתוקנת שהנקודה המ" רכזית שבה היא לעשותו טוב וישר". על פי הרא"ה, שנייה למטרה זו היא "הכשרת האדם למלאכת החיים" (קרי: מנסה והתנהלות ראווה בכל תחומי החיים).

כלל הוא לשמור על כבוד התלמיד. "אנחנו לא נרחיק ילד מבית־הספר בגלל רמה לימודית נמוכה. מאידך, אנחנו נצפה מילד כזה לשיתוף פעולה מלא עימנו מבחינת הלימודים וכמובן שנתייחס בתוקף רב לכל תופעה של זלזול בחי" ברים. אנחנו יודעים שחלק מהתלמידים הם "חל" שים" בלימודים שלא יסיימו בגרות. אבל זה לא

"בקומה הראשונה נמצאים היסודות: דרך ארץ, מידות טובות, אנושיות, רגישות והתחשבות בוולת. בקומה השנייה – היחס ליהדות וללימודי הקודש, ובקומה השלישית נמצא הביטוי האישי והיצירתי של התלמיד לפי רצונו, כישוריו ויכור לתו. ירצה ללמוד אמנות ויהיה אמן – אדרבא. יבחר לו דרך אחרת – טוב שכן. בכל מקרה איני מאמין שלאחר לימודיו אדם ייצא מוכשר לחיים בלי שידע קודם כל מה היא האנושיות הטמונה בו וכיצד עליו להקפיד ולנהוג על פיה. אצלנו זה ברור היהודית, שבסיסה הוא כמובן מוסרי לחלוטין".

ההוגים מהם מושפע הרב שפיגל בדרכו החיי נוכית הם כדבריו הרב קוק, הרב הירש, הרב טר" לוביצ'ק (ביחסו למוסר, לקב"ה ולקיום מצוות), והמחנך הרגול יאנוש קורצ'אק, שרכיבים מספריו מונחים בספריית המנהל. מקורצ'ק הושפע הרב שפיגל בכל מה שנוגע לפיתוח האישי של התלמיד באמצעות הקשר עם מוריו, וכוחבה

"אני נמצא כאן מכיתה ט' ומה שאני אוהב כאן זה את האווירה החברית שקיימת בין התלמידים ואת צורת החינוך של הישיבה. זה מקום פתוח, ולא משנה מהיכן אתה בא – תמיד תרגיש תמיד טוב עם כולם"

◀ שככה (החל מכיתה י'). כמו כן יש בישיבה מגמת תקשורת ושתי מגמות אמנות: ציור ומוזיקה בויקה מובהקת לרוח היהודית תוך שילוב של ידע כללי בלימוד הנושאים הללו.

במגמות המרכזיות התלמידים ניגשים לבחי" נות בגרות ברמה של 5 יחידות, בציור ובמוזיקה היקף יחידות הבגרות נקבע לפי בחירת התלמיד. הרב שפיגל מציין כי כ־87 אחוז מן הניגשים מקי בלים תעודת בגרות. שניים מילדיו של הרב שפיגל למרו גם הם בישיבה וסיימו בה את ליי מודיהם.

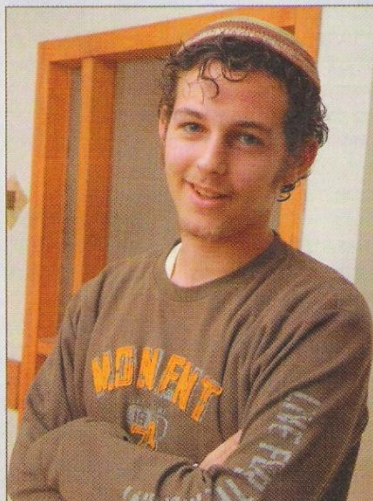
"יש אצלנו תלמידים מגוונים מבחינת רמתם הלימודית", אומר הרב שפיגל. "ישנם בעלי הישגים גבוהים וישנם בעלי הישגים גבוהים פחות. מאידך, הרגש אצלנו הוא מתן מענה לכל תלמיד באופן אישי ככל שניתן לפי יכול" ותיו וכישוריו. ולכן, ברמה הפרטנית, התלמיד הוא זה שנמצא במרכז. חשוב לנו ולתלמידים שהם ייצאו מכאן עם מגוון של כישורים לימ" ריים, מוסריים, וחברתיים ומבחינה זו הם ואנחנו קוצרים את הפירות הראויים".

הכשרת התלמיד דומה לבניית בנין

הרב שפיגל נוהג בעצמו ללמד שיעורי יה" דות בחברותא. בחדרו הצנוע בישיבה שוררת אמנם צפיפות מה בזמן השיחה והלימוד, אבל האווירה הזאת מקרבת בין התלמידים המגלים עניין רב בלימוד המשותף. "אני ממשיל את התהליך של הכשרת התלמיד לבנייה" הוא אומר

אריאל בלונדר, תלמיד י"ב, מירושלים, במגמת תקשורת ומגמת ארץ-ישראל

אהרל'ית וסרמן, מנתניה, תלמידת כיתה י"ב במגמת תקשורת

הבדל של מוצא ערתי, כי למוצא הערתי אין כאן חשיבות. אני מרוצה מכך שאפשר להתפתח כאן ביחד עם אחרים, ויש פה שילוב יפה וטוב של הקפדה על חיי תורה, לימודים, התנדבות ופי עילות חברתית. בכיתה י"ב אנחנו מקבלים שי עורי בנושא חיי משפחה יהודית. מקיימים עם מורים ומנחים מה שנקרא כאן 'שיחות מופת' פעם בשבוע. הייתי אומר שבישיבה אנחנו יור צאים עם כלים שיעורו לנו בחיים."

אריאל בלונדר, מירושלים, תלמיד י"ב, במגמת תקשורת ומגמת ארץ-ישראל: "אני נמצא כאן מכיתה ט' ומה שאני אוהב כאן זה האווירה החברתית שקיימת בין התלמידים, ואת צורת החינוך של הישיבה. זה מקום פתוח, ולא משנה מהיכן אתה בא – תמיד תרגיש תמיד טוב עם כולם. הר"מים והרבנים והמורים מתייחסים אלינו עם הרבה כבוד ומלמדים אותנו היטב איך להיות בני אדם טובים יותר, בעיקר הרבה מבחינה מוסרית ויש לכך ערך עצום וגדול."

הרב שפיגל בכיתה. "יש אצלנו תלמידים מגוונים מבחינת רמתם הלימודית"

להתגבר על קשיי הלימוד ובעיקר על כחיות הבגרות. ברמה המעשית, כאשר מגיעים לכאן תלמידים בתחילת לימודיהם בכיתה ט', אנחנו מקיימים ישיבת צוות פרטנית, בוחנים לאיזה תלמיד יש קשיים לימודיים, או חברתיים, ובונים עבורו תכנית העונה לצרכיו. עומדת לפנינו כמה אפשרויות: שיעורי תגבור פרטניים במקצר עות השונים, עזרה וליווי חברתי ולימודי של תלמידים בוגרים יותר ושל אברכים מהישיבה הגבוהה ומרכזי למידה קבוצתית לתיקון ציוני הבגרות בהם הלימוד נעשה בקבוצות קטנות, עליידי המורים המקצועיים של בית-הספר, אבל בלי האווירה הלימודית הרגילה שבה מתמיי קדים במטלות ובמשמעת."

המטרה לדברי הרב אוולאי היא לרבר אל ליבו של התלמיד, ושהוא אכן יחוש שהמורה, המחנך והמקום שבו הוא חי ולומד, אכפת להם ממנו. השנה היו מרכזי למידה לתיקון בגי רויות בהיסטוריה, אורחות, תנ"ך ומתמטיקה. הלימוד בקבוצות קטנות – מטרתו הראשונה היא להתגבר על רמות מוטיבציה נמוכות של תלמידים ולהחזיר בהם רצון עז להצלחה בכחיי נות או כדברי הרב אוולאי "לתת לתלמידים את התחושה שעושים הכל למענם ובשבלים על מנת שיוכלו להצליח". מסיבה זו בזמן הלימוד הם מקבלים כיבוד קל ממנו הם נהנים בצוותא עם מוריהם על מנת ליצור אווירה הכי נינוחה שניתן. אשתדך נכשלה כיתה שלמה בלשון. לאחר שהכיתה קיבלה תגבור וניגשה לבחינה חוזרת בכיתה י"א, למעלה 90% אחוז עברו את הבחינה.

"אין חשיבות למוצא"

אהרל'ית וסרמן, מנתניה, היא תלמידת כיתה י"ב במגמת תקשורת, והוא משלב גם מגמת מר זיקה והיסטוריה: "הגעתי לכאן באמצע כיתה י'. לפי דרתי יש כאן מענה לכל תלמיד. אפשר לראות כאן כל הגוונים של תלמידים בלי

יצר כאן כלפיהם יחס שונה. אנחנו משתדלים להרחיק מכאן תחרות, קנאה, או חוסר פרגון. ההי פך מכך, אנחנו מאמינים מאוד ביצירת אווירה ביתית ככל שניתן. דואגים לטפח את הקשר ההי דרי בין התלמידים והחוקים יותר בלימודיהם, כמוכן עוזרים להלשים מהם."

הרב מתאר מקרים של תלמידים מתקשים שעלו על דרך המלך. למשל, תלמיד שהגיע מרקע משפחתי של הורים פרוורים וגילה חוסר מוטיבציה לימודית כמעט מוחלטת. הוא לא ממש התאים לישיבה, אבל הישיבה החליטה לתת לו הורמנות ללמוד בין כתליה בלי לוותר על הצד הלימודי, ובסופו של דבר הוא הצליח בכך.

באמתחתו של הרב עוד סיפורים על תלמידי דים שבאו מרקע משפחתי קשה, לרבות קשיים כלכליים והיו נטולי אמון בעצמם, ולבסוף בדי כות לימודיהם בישיבה הם עלו על דרך המלך, הפכו לתלמידים טובים והתגייסו ליחידות מובי חרות בצבא.

ההתנדבות למען הקהילה היא חלק ממערכת העשייה החינוכית בישיבה. תלמידים בוגרים עוסקים בהרכבה בתנועות נוער, מסייעים לתלמי מידים נבתי ספר שונים ברחבי היישוב ופעילים במסגרות שונות של ארגוני חסד וצדקה.

קידום בצינוני למידה בקבוצות קטנות

ליצרו של הרב שפיגל נמצא הרב יעקב אורי לאי, מנהל התיכון. הוא נמנה עם המורים הוותיי קים בישיבה ומלמד בה זה 16 שנים. בשש השנים האחרונות הוא גם מנהל את בית-הספר. הרב אוולאי הוא בן העיירה נתיבות שבדרום. הוא בוגר ישיבת כרם דיבנה ולמד בבית מדרש מר"צ. במקצועו הוא מורה לתלמוד והלכה וגם הוא מתגורר בקריית החינוך.

"הרגש המהותי שלנו בלימודים", אומר הרב אוולאי, "זה מתן אמונה לתלמידים ביכולתם